

tiden som läker alla sår

en jämförande studie mellan Västsahara och Östtimor.

Lisa Björk
Martin Christensson Roskvist

Abstract

Västsahara och Östtimor är två konflikter som ofta jämförs. Både har fått stöd från omvärlden och ockupationerna har blivit fördömda av FN. Bara Östtimor har fått en folkomröstning om självständighet genomförd, detta trots att många börjat acceptera Indonesiens makt över området. Vi undersöker på vilka punkter konflikterna skiljer sig åt för att därigenom få kunskap om varför utfallet blivit olika. Vi kommer fram till att det är religionen, naturtillgångarna och den väpnade kampen. Utifrån teorier om självbestämmande, realpolitik, geopolitik, kapitalpolitik, idealpolitik och principen om effektivitet undersöker vi också omvärldens hållning och agerande. Vi finner att mycket talar emot Västsaharas möjligheter till stöd från omvärlden.

Nyckelord: Västsahara, Östtimor, självbestämmande, konflikthantering, principen om effektivitet

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemområde.....	1
1.2	Tidigare forskning.....	2
1.3	Syfte.....	2
1.4	Frågeformulering.....	2
1.4.1	Avgränsning.....	3
1.4.2	Begreppet ”Omvärlden”.....	3
2	Metod, material, disposition	4
2.1	Metod.....	4
2.1.1	Att jämföra för att pröva teorier.....	4
2.1.2	Att jämföra för att utveckla teorier.....	5
2.2	Material.....	5
2.3	Disposition.....	5
3	Teorier	6
3.1	Principen om effektivitet.....	6
3.2	Wallensteen.....	7
3.3	Självbestämmande.....	7
4	Empiri	9
4.1	Västsahara.....	9
4.2	Östtimor.....	10
5	Jämförelse	12
5.1	Likheter.....	12
5.2	Skillnader.....	12
5.3	Omvärldens agerande och hållning.....	13
5.3.1	USA.....	14
5.3.2	FN.....	14
5.3.3	EU.....	15
5.4	Internationell status.....	15

6	Omvärldens agerande utifrån Wallensteen.....	17
6.1	Realpolitik	17
6.1.1	Västsahara	17
6.1.2	Östtimor	17
6.2	Geopolitik	18
6.2.1	Västsahara	18
6.2.2	Östtimor	18
6.3	Kapitalpolitik	18
6.3.1	Västsahara	18
6.3.2	Östtimor	19
6.4	Idealpolitik	19
6.4.1	Västsahara	19
6.4.2	Östtimor	19
6.5	Sammanfattning analys utifrån Wallensteen	20
7	Resultat	21
8	Diskussion	22
9	Referenser	24

1 Inledning

1.1 Problemområde

Under ett grupparbete i kursen *konflikt och samverkan i internationell politik* undersökte vi den relativt bortglömda konflikten om Västsahara i nordvästra delen av Afrika. Landet intresserade oss båda sedan länge, och tillsammans med två andra höll vi en timmes seminarium inför vår lärare och kurskamrater. När vi sedan skulle skriva uppsats kände vi att vi ville fördjupa våra kunskaper om landet och särskilt utveckla den jämförande undersökning vi påbörjat under grupparbetet.

Vi har därför valt att undersöka Västsahara och Östtimor som på många sätt har en liknande historia. Länderna koloniserades av Spanien respektive Portugal, det var menat att de skulle avkoloniseras i mitten av 1970-talet men de blev istället ockuperade av sina grannländer. Marocko och Mauretanien invaderade Västsahara 1975 och Indonesien invaderade Östtimor samma år.

Både Västsahara och Östtimor har fått mycket stöd från omvärlden och ockupationerna har blivit fördömda av FN. Ändå är det bara Östtimor som har fått en folkomröstning om självständighet genomförd och därefter även lyckats uppnå självstyre.

Omröstningen i Östtimor ledde till ökat hopp i de västsahariska flyktinglägren om en liknande utveckling (Shelley 2004 s. 117-118). Nu, snart tio år senare, menar FN till ”realism” i Västsaharafrågan vilket av många kritiker ses som en fördel för Marocko (Reuters 080521).

Att denna uppmaning om ”realism” kommer från FN:s anser vi är intressant. Eftersom det gått så lång tid sen Västsahara ockuperades ser många Västsahara nu som en del av Marocko menar Shelley (Shelley 2004 s. 200-201). Även Küng och Küng talar om tidsfaktorn och menar att stater, så som individer, förr eller senare sluter sig till den starkare partens sida. (Küng 2002). Ser man på vad realism innebär i politisk teori så minskar förhoppningarna om att FN skulle kunna göra så mycket för att lösa konflikten.¹

¹ Politisk teori om realism utgår från makt och staterna är de viktigaste aktörerna. Deras yttersta mål är att försvara sin överlevnad och suveränitet. Makten mellan stater präglas av ett nollsummespel och ökad makt sker på bekostnad av andra. Varje stat är i slutändan utlämnade till sig själva. Att en stat skulle tillåta en minoritet att träda ut ur staten och skapa sin egen stat är osannolikt (Hall, 2006).

1.2 Tidigare forskning

Om både Västsahara och Östtimor har det publicerats beskrivande och argumenterande texter, om historien och situationen och vad FN borde göra. I analytiska skrifter har mycket fokus lagts på ekonomiska orsaker i fallet Västsahara (Olsson m.fl. 2006, Thunberg 1998). I fallet Östtimor ligger fokus snarare på omvärldens agerande (Tanter m.fl. 2001, Martin 2001).

Pedro Pinto Leite (2006) jämför Östtimor med Västsahara i artikeln ”International legality versus realpolitik The cases of Western Sahara and East Timor”. Han konstaterar att områdena har liknande historia, ockupationsmakten har ingen territoriell integritet utan detta ska avgöras med en folkomröstning. Ockupation är ett faktum och tydliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer. Båda områdena går att se som självständiga stater enligt Montevideo-konventionen (se nedan) trots att FN kategoriserar dem som non-self-governing-territories. Argument som att befolkningen i Västsahara är för liten, eller att Östtimor är för litet till ytan, för att landet ska kunna styras effektivt och ekonomiskt bärkraftigt håller inte. Studien är alltså av mer beskrivande och argumenterande karaktär och undersöker därför inte hur omvärlden har agerat.

Flera andra författare drar också paralleller mellan enskilda händelser som de anser vara lika mellan Västsahara och Östtimor (t.ex. Shelley 2004).

1.3 Syfte

Vi är intresserade av omvärldens agerande i de båda fallen eftersom vi misstänker att detta har en avgörande inverkan i en konflikts utfall.

Vårt syfte är dels att få en ökad förståelse för de båda fallen vi undersöker, och vilka faktorer som har spelat in i deras respektive kamp för självständighet. Vi vill också undersöka vilka faktorer som påverkar omvärldens agerande. Vi menar att det är lite för enkelt att bara prata om en tidsfaktor. Vår intention är att jämförelsen ska kunna bidra till att utveckla den bristfälliga diskussionen om tiden som en avgörande faktor.

1.4 Frågeformulering

- Vilka faktorer har påverkat det olika utfallet i Västsaharas respektive Östtimors befrielsekamp?
- På vilka punkter och på vilka grunder skiljer sig omvärldens agerande och hållning i fallen Västsahara och Östtimor?

1.4.1 Avgränsning

Vi har valt en öppen frågeställning för att spåra vilka faktorer som kan ha spelat in i konflikterna. Det finns mycket som vore intressant, och många olika aspekter att undersöka konflikterna ur. Tyvärr ryms inte allt inom ramen för en B-uppsats, vårt fokus kommer ligga dels på empiri om de båda fallen och dels på Wallensteens fyra politiker, på teorier om självbestämmande och principen om effektivitet. Det vi behandlar anser vi ger en tydlig och överskådlig bild av konflikterna och problematiken som finns i internationell rätt.

1.4.2 Begreppet ”Omvärlden”

Med omvärlden menar vi dels grannländerna, främst kanske Mauretanien och Algeriet för Västsaharas del och Australien för Östtimors. Vi menar även de före detta kolonialmakterna Spanien och Portugal, andra stater som givit eller inte givit sitt erkännande, USA, organisationer som t.ex. FN, EU OAU.

Det är ett vitt begrepp men vi ämnar inte undersöka alla dessa länder eller organisationer var för sig utan ta med det som är relevant och kan ha påverkat konflikten, mycket utifrån den litteratur och det material vi arbetar med.

2 Metod, material, disposition

2.1 Metod

Vi använder oss av jämförande metod mellan fallen Västsahara och Östtimor. Vi tycker att *mest lika-design* passar eftersom konflikterna av många anses lika och deras historia har mycket gemensamt. Däremot är utfallet i de båda konflikterna (hittills) olika, vilket gör det intressant att jämföra och försöka spåra vilka faktorer som kan ha påverkat resultatet, och omvärldens agerande. Eftersom det vi vet är den beroende variabeln blir det en *bakvänd mest lika-design* (Esaiasson m.fl. 2007. s. 115) som är aktuell för oss.

Det finns olika sätt att genomföra och syften med jämförande studier. Dels kan man jämföra för att pröva teorier och dels för att utveckla teorier, man kan också ha en helt teorikonsumerande studie (Esaiasson m.fl. 2007. s.99). Vårt syfte med den här studien är lite av alla tre; eftersom vi har fallen i centrum blir det en teorikonsumerande studie, men vi vill också pröva de teorier om effektivitetsprincipen och Wallensteens politiker som finns. Vid en första anblick tror vi inte att någon av dessa är fullständig för att täcka in båda de fall vi undersöker, Västsahara och Östtimor, och därmed har vi även en teoriutvecklande ambition.

2.1.1 Att jämföra för att pröva teorier

När det gäller att jämföra för att pröva teorier är det bra att ha många fall, vilket vi är medvetna om att vi inte har. Eftersom vi inte har en färdig förklaring som vi vill pröva utan söker efter relevanta faktorer skulle det i stort sett vara omöjligt att genomföra en studie mellan många fall inom de tidsramar vi har. Därför är det viktigt att göra ett strategiskt urval (Esaiasson m.fl. 2007 s. 113).

Det vi tycker är intressant för vår frågeställning är just den liknande koloniala historien och frihetskampen mot den efterföljande ockupationsmakten. På punkterna tycker vi Västsahara och Östtimor uppfyller kriterierna om att vara lika på relevanta oberoende variabler. De skiljer sig åt i utfall, då den ena uppnått självständighet och den andra inte. Vilken som är den aktuella förklaringsfaktorn är något som vi ämnar undersöka i vår jämförelse, även om vi redan från början tror att naturtillgångar, religion och graden av våldsamhet i befrielsekampen är relevanta.

2.1.2 Att jämföra för att utveckla teorier

När man jämför för att utveckla teorier försöker man hitta förklaringar till det som intresserar en, och har ingen klar uppfattning från början om vad som orsakar fenomenet (Esaiasson m.fl. 2007. s.123). Detta är en av de främsta orsakerna till vår öppna frågeställning.

Vår undersökning är på ett sätt kompletterande, eftersom vi tror att de nuvarande teorierna är bristfälliga men relevanta. Samtidigt ställer vår problemformulering en sambandsfråga, på vilka punkter och på vilka grunder skiljer sig omvärldens agerande, det är med andra ord en fråga om vad som påverkar, och hur.

Ett problem med den här typen av undersökning är att det är svårt att upptäcka när det handlar om samverkande faktorer. Det är lätt att dra felaktiga slutsatser och tro att ingen av de undersökta faktorerna påverkar, medan det egentligen kanske är en kombination (Esaiasson m.fl. 2007. s. 132). Dock är vi medvetna om detta, och även om komplexiteten i vår frågeställning.

2.2 Material

Det material vi använder oss av är huvudsakligen sekundärmaterial; böcker, artiklar och FN-resolutioner. Ett problem är att mycket av litteraturen är utgiven av intresseorganisationer som stödjer den ena eller andra sidan. Därför blir det extra viktigt att förhålla sig källkritiskt och ifrågasätta den information som ges.

2.3 Disposition

Vi börjar med en beskrivning av teorierna vi använder och en empirisk presentation av fallen. Därefter en jämförelse för att se likheter och skillnader samt hur omvärlden agerat och förhållit sig i respektive fall. Vidare analyserar vi omvärldens agerande utifrån Realpolitik, Geopolitik, Kapitalpolitik och Idealpolitik. Därefter sammanfattar vi vad vi kommit fram till i vårt resultat och avslutar med en diskussion.

3 Teorier

3.1 Principen om effektivitet

I Juridisk litteratur som behandlar internationell rätt och självbestämmande beskrivs en princip om effektivitet som präglar internationella advokaters agerande i diplomatiska förhandlingar. Denna skapar en tendens att ta hänsyn till effektiviteten hos den styrande parten även då detta skapar en spänning i förhållande till internationella regler om självbestämmande och legitimitet (Tomuschat 1993).

Historiskt sett skapades denna princip under Berlinkonferensen då kolonialmakterna enades om krav på ett effektivt styre av kolonierna genom bl.a. avtal med lokala styrande, upprättande av en administration och polisstyrka i kolonin, hissande av imperiets flagga samt ekonomiskt utnyttjande av territoriet. Dessa krav ställdes utifrån principen *uti possidetis* (det du behärskar) som innebär att ett annekterat territorium förblir i besittarens ägo efter en konflikt till skillnad från *status quo ante bellum* då territoriella gränser återgår till tillståndet som var före kriget (Ghebrewebet 2006 s.172)

Visscher menar att 1800-talets syn på effektiv ordning och auktoritet som grund för statsfunktioner återfanns bland stormakterna i "the Council of Europe" när detta skapades 1949. Effektiviteten hos en stat fungerade som en garanti för stabilitet vilket tillät erkännande och suveränitet som var giltig *erga omnes*, det vill säga giltig i förhållande till det internationella samfundet. Detta var särskilt viktigt när det handlade om annekteringar och territoriella krav menar Visscher, och undanröjande av de styrande och motståndet i en erövrade stat kunde leda till att "the passage of time" konsoliderade den nya staten om den upprättade ett effektivt styre (Visscher 1968:320).

Tankarna inspirerade också International Court of Justice mer än vad FN gjorde menar Visscher och ledde till att annektering med våld ibland legitimerades som ett fullbordat faktum om ingen agerade för att stoppa den, trots att våld inte längre sågs som en demonstration av effektivitet. Den centrala bevisbördan i konflikter om territoriell suveränitet ansågs vara effektiviteten i utövandet av statsmakt och legitimiteten kunde därför få en underordnad roll. Visscher citerar J.M. Grosseu som skriver "if, in principle, legality must be preferred to effectivity, time in some cases effaces illegality and leaves only effectivity" (Visscher 1968:482).

Vi ser ”effektivitetsprincipen” som en slags realpolitisk förklaringsmodell till varför advokater och rätter inte alltid agerar enligt folkrätten i fall där det förefaller finnas uppenbara brott mot denna. Vi tror att det kan vara en variabel som är aktuell i en jämförelse mellan fallen Västsahara och Östtimor.

3.2 Wallensteen

Enligt resonemanget ovan är andra variabler än effektivitetsprincipen sannolikt avgörande. Freds- och konfliktforskaren Peter Wallensteen menar att konflikter mellan stater ofta handlar om intressen och kan delas in i fyra kategorier (2007 s. 87-90), eller politiker, som vi kommer att använda oss av för att bättre förstå de båda konflikterna. Dessa är: realpolitik, geopolitik kapitalpolitik, idealpolitik. Med hjälp av dessa hoppas vi lättare kunna spåra vilka aktörer och intressen det finns i Västsahara och Östtimor.

3.3 Självbestämmande

FN resolutionen 1960 gjorde principen självbestämmande till en legal kraft och 1966 infördes den i artikel 1 om mänskliga rättigheter. Fram till 1970-talet användes den främst av kommunistiska länder som ett *cri de guerre* (stridsrop) för att visa på dubbelmoralen i västländer med kolonier trots värden som jämlikhet och mänskliga rättigheter. Förändringen kom genom att International Court of Justice erkände Namibias krav på självbestämmande 1971 och Västsaharas fyra år senare. Enligt Tomuschat var detta p.g.a. FN:s hållning i frågan och besluten gjorde självbestämmande till en rättighet istället för en ”guiding principle” (Tomuschat 1993 s.2).

Supermakterna uppmuntrade emellertid till en internationell lag som såg gränser som permanenta kännetecken i det internationella systemet, och efter avkoloniseringen skapades en uppfattning bland internationella advokater att världen styrdes av ett givet antal suveräna stater och att historien därför nått vägs ände (Tomuschat 1993 s.5f, Moore 1998)². Denna uppfattning ändrades dock i och med Sovjetunionens och Jugoslaviens sammanbrott vilket satte fokus på utträden ur redan existerande stater och forskningen om självbestämmande genomgick ett paradigmskifte. Från att ha sett krav på självbestämmande som en politisk fråga som inte internationell lag skulle behandla började kriterier för

² Denna uppfattning växte fram i början på 1960-talet. Innan hade många tankar på att omförhandla de afrikanska gränserna utifrån etniska, språkliga och religiösa grunder och utträde ur en stat ansågs legitimt på dessa grunder. (Ghebwebet 2006 s.48f, 53f, 126)

självbestämmande utvecklas.³ Stater var inte längre obestridbara och om de inte uppfyllde sin skyldighet att skydda sina medborgare kunde det internationella samfundet träda in. Krav på självbestämmande kunde inte längre ignoreras eftersom de ofta följdes av våld och mänskligt lidande (Tomuschat 1993 s.7-9, Ghebwebet 2006 s.127-128).

Trots detta sågs stater fortfarande som de centrala aktörerna och det fanns en vilja att inte sönderdela existerande territoriella enheter (Tomuschat 1993 s.4, 11, 16)⁴. Tomuschat diskuterar också hur internationell lag ska förhålla sig till annektering med våld, och menar att aggression aldrig helt kommer att försvinna men aldrig heller bli legitimt. Slutsatsen är i linje med principen om effektivitet med hänvisning till Visscher: "if such unlawful conduct occurs, the lawyer cannot turn a blind eye to its actual results" (Tomuschat 1993 s.7). Det kan alltså ge mer effektivt resultat att tänja på lagen i vissa fall.

³ Exempel på kriterier för självbestämmande enligt Murswiek 1. etniskt (kultur, språk, historia) 2. sammanhängande territorium där den etniska gruppen som kräver självbestämmande formar en tydlig majoritet. (Murswiek i Tomuschat 1993 s.37).

⁴ Både The Friendly Relations Declaration (1970) samt the World Conference on Human Rights (1993) betonade vikten av att inte auktorisera eller uppmuntra sönderdelning av existerande territoriella enheter och stater. Detta var dock under premisen att de styrande representerade territoriets befolkning som helhet utan någon form av åtskillnad (Ghebwebet 2006 s.108-109). Det är idag mycket kontroversiellt att tala om utträde ur en stat (Ghebwebet 126-127).

4 Empiri

4.1 Västsahara

Västsahara är ett område i nordvästra Afrika som ligger vid Atlankusten. Det gränsar till Mauretaniens, Marocko och Algeriet. Landet har omkring 400 000 invånare och en yta på ca 260 000 km². Befolkningen består ursprungligen till stor del av nomadstammar, även om 160-170 000 av invånarna nu bor i flyktingläger i Algeriets del av Saharaöknen. Västsahara är till stora delar ett ökenland, men har rika naturtillgångar i form av fosfat, järn, koppar, naturgas, uran, fiskevatten och eventuell olja. Den övervägande delen av befolkningen är muslimer, precis som i ockupationslandet Marocko (Thunberg 1998 s. 11, ne).

Området koloniserades av Spanien 1884 under protester från kungariket Marocko som hävdade suveränitet över territoriet. Spanien utnyttjade främst fiskevattnen fram till 1947 då rika fosfatfyndigheter upptäcktes och en fullskalig exploatering tog vid. 1958 deklarerade Spanien Västsahara som en provins men under påtryckningar från FN, som 1966 erbjöd Spanien hjälp med en folkomröstning, utökades områdets autonomi. I slutet på 1974 ombad FN International Court of Justice att ta fram ett rådgivande förslag om territoriets status och i oktober 1975 konstaterade rätten att befolkningen hade rätt att själva välja enligt "the principle of self-determination" (Ghebrewebet 2006 s.113-114).

Någon folkomröstning genomfördes emellertid aldrig, Marocko som blivit självständigt 1956 menade att de hade rätt till Västsahara, Mauretaniens samt delar av Algeriet och Mali på historiska grunder.⁵ Den främsta anledningen var sannolikt fosfatfyndigheterna i territoriet enligt Uppsala Conflict Database (UCD). En annan viktig orsak till ockupationen var att Marockos Kung Hassan hade utsatts för upprepade kupp försök från militären. För att förhindra detta skapades ett yttre problem, Västsahara, där större delen av Marockos militär placerades (Zoubir 1993 s. 4, Thunberg 1998 s. 35, Jensen 2005 s.118).

I november 1975 invaderade Marocko landet tillsammans med Mauretaniens. För att dölja ockupationen genomförde Marocko en omfattande marsch, kallad

⁵ De flesta afrikanska länderna motsatte sig Marockos krav och stödde Mauretaniens rätt till självbestämmande eftersom befolkningen valt att skapa en autonom replublik i folkomröstningen 1958. Ghebrewebet menar att det mellan 1945 och 1960 väcktes många tankar om att de afrikanska gränserna skulle göras om utifrån religion, ras, och språkliga grunder och principen om självbestämmande. 1963 hade åsikten vänt och de allra flesta i OAU menade nu att detta kunde få katastrofala följder. Nu återopades istället territoriell status quo (Ghebrewebet s.48f. och 53f.).

den ”gröna marschen” efter islams färg, där ca 350.000 obeväpnade Marockaner marscherade in i Västsahara för att markera rätten till territoriet (UCD).

Den Västsahariska befrielseörelsen Polisario front, som sedan grundandet 1973 bekämpat Spanien, fortsatte sitt gerillakrig mot de nya ockupationsmakterna. 1979 lyckades de få Mauretanien att erkänna Polisario och lämna sin del av territoriet vilket resulterade i att Marocko invaderade den delen också. För att skydda den omfattande gruvdriften mot Polisarios attacker började Marocko 1982 bygga en befästningsmur av sand, taggtråd och minfält. Muren är idag 220 mil lång och tillåter Marocko att kontrollera 90% av territoriet (UCD, Thunberg 1998 s. 30).

FN försökte genomföra flera olika fredsavtal som misslyckades p.g.a. att parterna inte kunde komma överens om vilka som skulle upptas i röstlängden. 1989 las Settlement Plan fram. Den accepterades av båda parterna även om de inte var överens om tolkningen, men först 1991 infördes en formell vapenvila och MINURSO (FN:s styrka som skulle övervaka vapenvilan och genomföra folkomröstningen) upprättades. Folkomröstningen flyttades fram upprepade gånger, flera röstlängder har upprättats men inte godkänts av bägge parter, och alla försök till överenskommelser har misslyckats. Det har fortfarande inte skett någon folkomröstning och en stor del av befolkningen lever i flyktingläger (UCD, Olsson 2006 s. 6f).

4.2 Östtimor

Östtimor är den östra delen av ön Timor som ligger i Sydostasien strax norr om

Australien. Den andra delen av ön tillhör Indonesien och övriga grannländer är Australien och Papua nya Guinea. Landets yta är 14 609 km² och antalet invånare 947 400 invånare. BNP per capita 412 US dollar (enligt NE). De huvudsakliga inkomsterna kommer från kaffe och jordbruk. Havet utanför ön är fiskrikt, och det kan finnas råolja. Det finns få mineraler som är värda att bryta.

Östtimor var en Portugisisk koloni från 1500talet fram till 1975. Revolutionen i Portugal 1974 ledde till att tre partier grundades i Östtimor, ett konservativt, ett socialdemokratiskt som sedan blev FRETILIN, och ett som ville ha integration med Indonesien (Jannisa 2002 s. 51). 1975 utropade FRETILIN Östtimor som självständigt men samma år blev de invaderade och ockuperade av Indonesien (Niner 2001 s. 16-18). Motståndet från FRETILIN krossades snabbt av Indonesien efter att ha fått militärt stöd från UK, USA och Frankrike, men togs upp igen i början av 1980-talet av FRETILINs väpnade gren. I slutet på 1980-talet hade Östtimor enats i motståndet. (Jannisa 2002 s. 56-58, 63).

I samband med Asienkrisen i slutet på 90-talet tvingades Indonesiens ledare Suharto avgå efter att ha förlorat både sitt militära och politiska stöd. Han efterträddes av Habibie som gjorde en överenskommelse med Östtimors forna kolonialmakt Portugal om att det Östtimoresiska folket skulle få rösta om

autonomi inom Indonesien eller självständighet. Denna överenskommelse presenterades av FN: s nyttillträdde generalsekreterare Kofi Annan 11 mars 1999 (Tanter 2001 s. 198-99).

Efter folkomröstningen om självständighet 1999 utbröt våldsamerheter där stora delar av infrastrukturen, fabriker, affärer etc. förstördes. (Jannisa 2002 s. 66-68) Indonesien hade lovat att upprätthålla säkerheten under omröstningen, men den nyttillträdde ledaren Habibie hade dålig kontroll över militären och situationen urartade (Tanter 2001 s. 200). UNAMET som hade upprättats av FN för att genomföra och övervaka folkomröstningen tvingades lämna landet vid oroligheterna och sedan dess har andra internationellt ledda styrkor upprättats (Chomsky 2001 s. 129).

Religionen i Östtimor är romersk-katolsk till skillnad från den tidigare ockupationsmakten som är muslimsk. Trots att bara runt 20% av timoreserna var kristna 1974 hade katolska kyrkan långt starkare band till befolkningen än någon av de koloniala institutionerna och många av ledarna i landet hade kopplingar till kyrkan. Religionen fick en symbolisk roll som en motpol till det muslimska Indonesien och medlemstalet i katolska kyrkan ökade till 90% 1999 (Kohen 2001 s.46, 49). Under våldsamerheterna fungerade kyrkorna som samlingspunkt och skydd under demonstrationerna och för detta fick den katolska biskopen Carlos Ximenes Belo tillsammans med José Ramos-Horta 1996 nobels fredspris. Även den indonesiska armen insåg kyrkans och biskopens betydelse och riktade en särskild attack mot hans hem den 6:e september 1999. Belo lyckades fly från Deli men hans hem förstördes i attacken. Under våldsamerheterna sändes en mässa i TV världen runt vilket påverkade den allmänna opinionen i väst (Kohen 2001).

5 Jämförelse

Utifrån den empiriska beskrivningen ovan följer här först en jämförelse mellan Västsahara och Östtimor, vilka likheter och skillnader vi ser som relevanta. Därefter jämför vi omvärldens agerande och hållning i de båda konflikterna.

5.1 Likheter

- Båda länderna har blivit koloniserade av Europeiska länder, kolonisatorerna har förberett en plan för avkolonisering genom folkomröstning men sedan lämnat landet innan denna genomförts. Kolonialmakternas tillbakadragande har direkt följts av en ockupation av grannländer.
- FN och omvärlden har kritiserat ockupationerna på folkrättsliga grunder och gett sitt erkännande till de båda folkens rätt att själva bestämma över sitt territorium.
- Både det Västsahariska folket, genom Polisario, och det Östtimoresiska, genom Fretilin, har fört en väpnad befrielsekamp dels mot sina kolonisatörer och dels mot ockupationsmakterna. Båda dessa organisationer har också deklarerat respektive lands självständighet.
- FN har trots sitt fördömande av ockupationerna och sitt erkännande av de båda folkens rätt länge gjort ingenting för att förverkliga deras krav på självständighet.
- Både Västsahara och Östtimor har en egen identitet som skiljer sig från ockupationslandet, i Västsaharas fall blir detta tydligt genom att de talar ett annat språk än Marocko, och i Östtimors fall genom religionen som skiljer sig från Indonesiens.
- Båda ockupationsmakterna menar att folken redan uttryckt sin rätt till självbestämmande och valt att ingå i ockupationsmakten (Shelley 2004 s. 28).

5.2 Skillnader

- Västsahara har samma religion som sin ockupationsmakt, nämligen Islam, medan Östtimor är katolskt och deras ockupationsmakt Indonesien muslimskt.
- Västsahara är ett geografiskt sett stort land medan Östtimor är till ytan litet. Detta påverkar också befolkningstätheten, då Västsahara är glest befolkat och Östtimor tätt även om befolkningmängden är ganska liten i de båda länderna.
- Västsahara är rikt på naturtillgångar även om bristen på infrastruktur gör det svårt att utnyttja dem till fullo, Östtimor däremot är ett fattigt land vars främsta exportvara är kaffe.
- Polisario förde en väpnad kamp gentemot Spanien, och sedan Mauretanien och Marocko tills att en överenskommelse om vapenvila gjordes med FN:s hjälp. I Östtimors fall fördes kampen oavbrutet tills självständighet uppnåddes.
- Marocko hade inrikespolitiska orsaker till sin invasion av Västsahara, enligt principen en yttre fiende enar. Något liknande förekom inte i fallet Östtimor. Detta kan också förklara en del av oviljan hos kungahuset i Marocko att lösa konflikten, då det skulle kunna äventyra deras egen säkerhet.
- Wallensteen skriver om statsbyggnadskonflikter att det är attityden hos centrumnationen som påverkar om utgången i en statsbyggnadskonflikt blir fredlig eller våldsam (Wallensteen 2007 s. 158).
 - Efter att Indonesiens diktator Suharto tvingades avgå efterträddes han av Habibie, som ville visa det internationella samfundet att han förespråkade demokrati och mänskliga rättigheter för att distansera sig från Suharto (Martin 2001 s.22). Därmed gick han med på att förhandla fram en lösning i Östtimor frågan.
 - Ungefär samtidigt dog Kung Hassan i Marocko, han efterträddes dock av sin son Muhammad VI som visserligen börjat demokratisera i Marocko men när det gäller Västsahara frågan för vidare sin pappas politik.
 - Attityden hos centrumnationen när det gäller en lösning för Östtimor respektive Västsahara är alltså olika.

5.3 Omvärldens agerande och hållning

Internationella advokater och diplomater hade i fallet Östtimor efterhand börjat gå över till Indonesiens sida vilket gjorde att FN-ingripandet kom plötsligt och oväntat för många menar Ian Martin. Martin menar att ingripande också präglades av en bristfällig planering (2001).

Viktigt för Östtimors självständighetsprocess var att Påven tog Östtimorfrågan till sin sak 1989 (Jannisa 2002 s. 63f). 1991 Filmade en utländsk journalist massakern av ett begravningsståg på Östtimor, detta väckte omvärldens sympatier

(Jannisa 2002 s. 64f). Den östtimoresiske Biskop Belo och frihetskämpen Jose Ramos Horta fick 1996 Nobels fredspris.

Västsahara är till skillnad från Östtimor en ganska bortglömd konflikt, framförallt i väst. Afrikanska Unionen (OAU) däremot har upptagit Västsahara som fullvärdig medlem, med effekten att Marocko lämnade organisationen. Algeriet är Polisarios främsta allierade, de förser flyktinglägren med förnödenheter och politiskt stöd. Många andra länder har också erkänt Västsahara.

5.3.1 USA

Under Kalla stödde USA Suharto med vapen, träning och pengar i sitt krig mot Östtimor. Under 1990-talet började de kritisera Indonesien för brott mot mänskliga rättigheter men delar av stödet till Indonesien fortsatte fram till 1999 (Tanter, Selden, Shalom 2001 s. xvi). Vid oroligheterna efter folkomröstningen tvingade USA Indonesien att gå med på fredsbevarande styrkor genom hot om indragna lån.

USA har aktivt stött Marocko med militärt, ekonomiskt och politiskt stöd. De stod bakom FN:s Bakerplaner men har inte satt någon press på Marocko att implementera dem.

USA har alltså agerat liknande i de båda konflikterna genom sitt stöd till ockupationsmakten, förutom att de bytte hållning i Östtimorfrågan.

5.3.2 FN

FN fördömde både ockupationen av Västsahara och Östtimor. I Östtimor upprättades först UNAMET med syfte att genomföra och övervaka folkomröstningen. Dessa tvingades lämna landet efter omröstningen p.g.a. oroligheter och sedan upprättades diverse olika trupper för att säkerställa ordningen, bland annat den australiensiskt ledda InterFET (Chomsky 2001 s. 129). 1999 genomförde FN folkomröstningen om självständighet i Östtimor.

FN har upprättat MINURSO i Västsahara, med uppdraget att förbereda och genomföra en folkomröstning om självständighet. Dess arbete har dock försvårats och förhindrats upprepade gånger på grund av tvister om röstlängden. Mandatet förlängs halvårsvis av FN:s säkerhetsråd.

Enligt Thunberg var FN:s generalsekreterare Boutros-ghali personlig vän med Kung Hassan av Marocko sedan sin tid som utrikesminister i Egypten. Denna relation ska ha fått honom att skjuta upp omröstningen i Västsahara vid ett flertal tillfällen (Thunberg 1998 s. 40).

Den före detta MINURSO chefen Erik Jensen menar att FN bidragit till att folkomröstningen inte ägt rum. Det finns exempel på när Generalförsamlingen antagit två motsägande resolutioner angående Västsahara under en och samma dag. Både USA och Frankrike som är Marockos största stöd är permanenta medlemmar i säkerhetsrådet (Jensen 2005 s. 115f).

FN uppmanar idag till ”realism” i Västsaharafrågan.

5.3.3 EU

EU har slutit fiskeavtal med Marocko som bland annat innefattar fiske i Västsahariska vatten. Frankrike är Marockos primära allierade i EU, även Spaniens fiskeindustri har starka intressen (Shelley 2006 s. 18).

5.4 Internationell status

Både Västsahara och Östtimor kategoriseras/des som non-self-governing territories som enligt FN är ”territories whose peoples have not yet attained a full measure of self-government” (Ghebrewebet s.107). Befolkningen i Non-self-governing territories har enligt FN rätt att själva välja sin internationella status, och vilka som ska utgöra befolkningen bestäms enligt många jurister utifrån territoriets gränser och inte utifrån kulturella, språkliga eller religiösa grunder. Eventuella skillnader i befolkningen förväntas övervinnas genom ”nationsbyggnad” som skulle forma en gemensam lojalitet till staten (Ghebrewebet s.110, 113).⁶

Det är fruktbart att belysa Marockos ”gröna marsch” med denna syn på självbestämmande. Marschen genomfördes då tanken om att hela befolkningen i ett territorium hade rätt att välja sin internationella status hade slagit rot. Genom att helt enkelt se till att majoriteten av befolkningen i territoriet är på Marockos sida förhindrade de effektivt att ett eventuellt utträde skulle krävas. Den ger också större förståelse för Baker-planernas mening om att alla i Västsahara skulle få rösta. Folket i Västsahara består i huvudsak av inflyttade marockaner – deras rätt till självbestämmande är en faktor som säkerligen spelar in i fallet.

I Östtimor var större delen av befolkningen inom territoriet för självbestämmande länge vilket resultatet i folkomröstningen visade samt katolska kyrkans stora medlemsökning. Båda fallen kan utifrån internationell lag ses som stater menar Pinto Leite som hänvisar till Montevideo konventionen. Denna definierar en stat som: ”a permanent population, a clearly defined territory, a government and the capacity to enter into relations with other states.” Att inte Västsahara ses som en egen stat uppfattas av många som märkligt eftersom OUA erkände SADR som en fullvärdig medlem 1984 och under grundandet av Afrikanska Unionen 2002 valdes SADR till organisationens vicepresident (Pinto Leite 2006 s.15).

Fallet Västsahara präglas till stor del av en fortsatt kolonial logik vilket gör de postkoloniala tankarna om utträde ur en stat mindre lämplig att tillämpa. Risken

⁶ Som illustrativt exempel kan man se Higgins som menar att självbestämmande innebär: “the right of the majority within a generally accepted political unit to the exercise of power. In other words, it is necessary to start with stable boundaries and to permit political change within them” (Ghebrewebet s.122)

finns att bedömare av fallet ser Västsaharas krav på självständighet som ett krav på utträde ur Marocko. Detta kan i sin tur leda till att principen om suveränitet (för Marocko) åberopas och vikten av stabilitet betonas.

6 Omvärldens agerande utifrån Wallenstein

6.1 Realpolitik

Realpolitik är länkat till makt, maktbalans och militär kraft (s. 89)

6.1.1 Västsahara

Marocko är ett västinriktat Arabland som uttalat stödjer Israel och är allierat med USA. USA har haft mycket problem med arabvärlden, och Marocko är en stark allierad. (Parker i Zoubir s. 93, Shelley 2004 s. 9)

Maktbalansen inom Marocko har från USA och Frankrike anförts som ett skäl, att man inte vill destabilisera regionen. Man har menat att en förlust av Västsahara skulle leda till osäkerhet och konflikter inom Marocko. Särskilt viktigt har detta blivit i och med kriget mot terrorismen (Parker 1993 i Zoubir s.96, Shelley 2004 s. 202-203, Jensen 2005 s. 119).

Polisario och därigenom Västsahara har idag mycket stöd från Algeriet, bland annat bor en stor del av den västsahariska befolkningen i flyktingläger i Algeriet. Ett fritt Västsahara skulle med största säkerhet ha nära förbindelser med Algeriet och därmed stärka Algeriets ställning i området, på bekostnad av Marockos.

6.1.2 Östtimor

Suharto, Indonesiens ledare (1967-1998), var en antikommunistisk diktator som fick USA:s stöd under kalla kriget. När Saigon, huvudstaden i Sydvietnam, blev kommunistiskt 1975 rubbade detta maktbalansen i området. Detta är enligt Jannisa den mest betydande realpolitiska faktorn till att Indonesien kunde invadera Östtimor (Jannisa 2002 s.56, 66)

Efter Kalla krigets slut och kommunismens fall fanns det inte längre någon anledning att stödja diktaturer som Suhartos (Jannisa 2002, s.66). Tanter m.fl. menar dock att USA:s stöd till Indonesien fortsatte så långt som till 1999, även om USA hade bytt åsikt i frågan och såg Indonesiens ockupation av Östtimor som

ett dyrt misstag utan strategiska vinster (Tanter, Selden, Shalom 2001 xvi, 198-200).

6.2 Geopolitik

Geopolitik handlar om att vissa områden ses som viktiga att kontrollera, för att man därigenom får kontroll över ett område eller en särskild kontinent. Det kan också handla om att vissa gränser anses som viktiga på historiska eller strategiska grunder (s. 89).

6.2.1 Västsahara

Marockos läge som en av parterna som kontrollerar gibraltarsundet gör det viktigt för väst att upprätthålla goda diplomatiska förbindelser med Marocko.

Genom att utnyttja sitt strategiska läge har de lyckats hålla USA och Frankrike på sin sida även i Västsahara frågan (Shelley, 2004 s.7). Under kalla kriget var Marockos strategiska militära läge också av stor vikt för USA. Dels kunde de själva använda deras baser men också förhindra att Sovjet fick en strategisk utgångspunkt för marina operationer i västra Medelhavet och Atlanten. (Parker 1993 s. 93)

Idag är Marockos läge också viktigt för att kontrollera flyktingströmmar från Afrika till Europa.

6.2.2 Östtimor

Få tecken på geopolitik i Östtimor.

6.3 Kapitalpolitik

Ekonomiska intressen som oljepriser, transporttrutter, relationer mellan rik och fattig, industriell-ickeindustriell kan påverka olika aktörers agerande i konflikter (s. 89-90).

6.3.1 Västsahara

Omvärldens tillgång till och utnyttjande av naturtillgångar, t.ex. Spanien som fick fiskerättigheter när de lämnade Västsahara till Marocko och Mauretanien, EU:s avtal med Marocko om fiske ibland annat västsahariska vatten.

Amerikanska företags oljeprospekteringar i västsahariskt vatten. Australienskt företag som gjort deal med Polisario om oljeprospekteringar.

6.3.2 Östtimor

Få tecken på kapitalpolitik i Östtimor.

6.4 Idealpolitik

Idealpolitik kan t.ex. vara spänningen mellan två olika styrelseskick och dess legitimitet, mellan en demokratisk och en icke-demokratisk regim (2007 s. 89).

Wallenstein nämner dock inget om religion, vilket vi anser är relevant för dessa konflikter och hör hemma under idealpolitik.⁷

Omvärldens erkännande av de båda staternas rätt till självständighet är ett uttryck för idealpolitik, del i avkoloniseringsprocessen.

6.4.1 Västsahara

Sydafrika är pro-polisario och menar att det är ”dåliga signaler” från FN att mana till realism. Tyvärr kan faktumet att Västsahara är muslimskt dock inverka på att landet inte uppmärksammas i Väst.

6.4.2 Östtimor

Det faktum att ett muslimskt land ockuperat ett katolsk har gett omvärlden, t.ex. påven, att se Östtimor som sin sak. En massaker som tv-sändes 1991 väckte omvärldens sympatier, åtta år senare hölls en katolsk mässa som TV-sändes över hela världen, dessa påverkade omvärldens attityd.

Det var den massmediala uppmärksamheten och förändringen i opinion hos befolkningen i USA som möjliggjorde USA:s påtryckningar mot Indonesien att acceptera fredsbevarande styrkor menar Tanter (2001 s. 200). Religionen har spelat en mycket stor roll i Östtimor och i omvärldens syn på landet.

⁷ Detta är för att distansera sig från Huntington som menar att det finns oförenliga drag i kulturer som inte går att överbrygga, särskilt gällande mellan kristna och muslimer. Wallenstein tar just Indonesien som exempel på att detta är fel och visar att USA stödde Indonesien trots att detta var muslimsk och Östtimor var kristet (Wallenstein s.110)

6.5 Sammanfattning analys utifrån Wallensteen

Schemat nedan visar vilken typ av politik som talat för (+) respektive emot (-) eller inte spelat någon roll (/) för en utveckling i riktning mot självständighet i Västsahara respektive Östtimor.

	Real	Geo	Kapital	Ideal
Västsahara	-	-	-	+
Östtimor	/	/	/	+

De realpolitiska aspekterna talar starkt emot Västsahara. Geopolitik verkar inte spela någon roll i någon av de båda konflikterna, utom möjligen Västsahara där det talar emot. Kapitalpolitiskt talar emot Västsahara, men verkar inte spela någon roll i Östtimor. Idealpolitiskt talar för båda men mer för Östtimor.

7 Resultat

I denna uppsats har vi strävat efter att besvara frågorna:

- Vilka faktorer har påverkat det olika utfallet i Västsaharas respektive Östtimors befrielsekamp?
- På vilka punkter och på vilka grunder skiljer sig omvärldens agerande och hållning i fallen Västsahara och Östtimor?

I vår jämförelse hittade vi flera olika faktorer där de båda fallen skiljer sig åt, nämligen religion, geografi, naturtillgångar, väpnad kamp, inrikespolitiska orsaker hos centrumnationen och attityd hos centrumnationen.

Vi ser variablerna som oberoende, förutom attityden hos centrumnationen som vi snarare ser som en beroende variabel som avgörs av t.ex. naturtillgångar eller graden av väpnad kamp. Även om vi tror att alla faktorerna är viktiga, ser vi ändå vissa som mer framträdande. Med geografi menar vi ytan på territoriet och befolkningsmängd/täthet. I vår undersökning framträder inte det som någon viktig faktor till utfallet i konflikten. Däremot tror vi att religionen, naturtillgångarna, den väpnade kampen och de inrikespolitiska orsakerna hos centrumnationen spelar roll i fallen Västsahara och Östtimor. Detta för att de påverkar omvärldens syn på och agerande i konflikterna och även ockupanternas vilja eller ovilja att gå med på en lösning.

När det gäller omvärldens hållning i de båda konflikterna har den varit liknande, de har båda fått internationellt erkännande och ockupationerna har kritiserats. I agerandet skiljer det sig däremot drastiskt, då omvärlden i stort sett varit passiv eller i vissa fall till och med motarbetat Västsaharafrågan. Samtidigt har man framtvingat en lösning mellan Indonesien och Östtimor. Det är framförallt allt de realpolitiska men även de geopolitiska och kapitalpolitiska faktorerna emot Västsaharas möjligheter att få omvärldens stöd i sin befrielsekamp. De idealpolitiska talar däremot för. När de gäller Östtimor är det inget som direkt talar emot, de idealpolitiska faktorerna väger dock starkt för en lyckad befrielsekamp.

Enligt principen om självbestämmande, som utgår från befolkningen inom ett territorium, är det svårt att inte räkna den stora delen av marockaner som bor i Västsahara som röstberättigade i en eventuell folkomröstning. I Östtimor däremot var befolkningen i stort sett enade mot ockupationsmakten. Detta har också påverkat FN:s möjligheter att genomföra en folkomröstning i respektive område. Mycket av den här problematiken beror på Marockos taktik att flytta in marockaner till Västsahariskt område för att utgöra en majoritet av befolkningen.

8 Diskussion

Vad tror vi själva, om Västsahara hade varit katolskt, och Östtimor muslimskt, dvs. förhållandena de omvända, hade då resultatet också blivit tvärtom? Ja, troligen. Tills viss del på grund av Västsaharas läge så nära de katolska delarna av Europa. Östtimor hade inte fått påvens uppmärksamhet och stöd om inte en så stor del av befolkningen konverterat till katolicismen. De muslimska delarna av Östtimor var också de som förespråkade en integration med Indonesien.

Om Västsahara varit extremt fattigt och Östtimor rikt, hur hade utfallet blivit då? Habibies hade kunnat välja andra vägar för att visa västvärlden sin demokratiska ambition. Att släppa Östtimor var kanske ingen större förlust, men om det hade varit rikt hade antagligen Indonesien varit mer motvilligt att gå med på en folkomröstning. För Västsaharas del är det svårare att säga. Ockupationen kostar Marocko väldigt stora summor varje dag, troligen mycket mer än vad de faktiskt tjänar på utnyttjandet av Västsaharas naturtillgångar. Kungahusets vilja att placera militären på säkert avstånd kan spela större roll än de ekonomiska kostnaderna.

Om Västsahara hade fortsatt föra väpnad kamp, och om Östtimors motstånd inte hade återupptagits på 80-talet, hade då resultatet blivit annorlunda? Det är inte säkert att Västsahara hade fått självständighet, men de hade helt klart fått mer av omvärldens uppmärksamhet. Marocko hade inte heller kunnat upprätta ett effektivt styre över de ockuperade områdena, och därmed hade "the passage of time" inte fått omvärlden att se Västsahara som en del av Marocko. Däremot hade Marockos strategiska läge fortfarande talat emot att omvärlden skulle ge Västsahara sitt stöd. Vi tror däremot inte att Östtimor hade lyckats i sin självständighetssträvan utan våld. Indonesien hade lättare kunnat upprätta ett effektivt styre över området och frågan försvunnit från FN:s dagordning. Det är inte heller troligt att nobels fredspris hade gått till Horta och Belo om det inte funnits en väpnad konflikt i området. Kanske hade inte heller massakern som väckte omvärldens sympati ägt rum, eller i alla fall inte filmats och sänts.

Vi har funnit tecken inom statsrätten på att tiden kan spela roll, då den ger ockupationsmakten en möjlighet att upprätta ett effektivt styre. Om styret visar sig hålla över tid anses det vara effektivt, därmed finns det större risk att man bortser från handlingar som från början bröt mot internationell rätt.

Lägger effektivitetsprincipen ett lock på diskussionen om självbestämmande för Västsahara? Ja, vi misstänker att den gör det. Genom byggandet av muren och vapenvilan har Marocko kunnat upprätta totalt kontroll över stora delar av Västsahara. Effektivitet tjänar som garant för stabilitet, vilket bland annat USA och Frankrike eftersträvar i regionen, därmed motverkar den lugna situationen Västsaharas möjlighet till stöd från omvärlden. Det blir alltså enklast att låta ockupationen fortgå och Västsahara ingå i Marocko. Måste man därmed föra en

blodig och våldsam kamp för att få omvärldens uppmärksamhet och stöd? Både ja och nej. Om man inte för en väpnad kamp riskerar man att försvinna från den politiska dagordningen och uppslukas av principen om effektivitet. Samtidigt finns det stora risker med att föra en väpnad kamp, man kan stämplas som terrorister eller mista sin trovärdighet i internationella sammanhang. Att bedriva väpnad kamp mot en mur är som att stånga sig blodig mot en vägg. Bokstavligt talat.

Att tiden går för också upp andra frågor, hur ska man se på den Marockanska befolkningen som bor i Västsahara? Det internationella samfundet kan knappast acceptera att etnisk rensning bedrivs. Det dyker också upp frågor om röstlängden. Är det rimligt att människor som bott i det aktuella området i snart en generation inte ska ha något att säga till om dess framtid?

9 Referenser

- Chomsky, Noam 2001 "East Timor, the United States, and International responsibility: 'Green Light' for War Crimes" i *Bitter Flowers, sweet flowers: East Timor, Indonesia and the world community*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Esaiasson, Peter, et.al., 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3 uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Ghebrewebet, Helen 2006. *Identifying Units of Statehood and Determining International Boundaries. A Revised Look at the Doctrine of Uti Possidetis and the Principle of Self-Determination*. Frankfurt am Main: Peter Lang
- Hall, Martin, 2006. "Realism" i *Internationella relationer*. Lund: Studentlitteratur
- Jannisa, Gudmund, 2002. "Towards a civil society The long and arduous struggle of East Timor" i *East Timor Nationbuilding in the 21st Century*. Stockholm: the Centre for Pacific Asia Studies Departement of Oriental Languages Stockholm university
- Jensen, Erik 2005. *Western Sahara Anatomy of a Stalemate*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Kohen, Arnold S 2001. "The Catholic Church and the Independence of East Timor" i *Bitter flowers, sweet flowers: East Timor, Indonesia, and the World Community*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Küng, Anders – Küng, Emilie 2002. "Kompromiss om Västsahara?" i: *Internationella studier* 2002:2. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.
- Leite, Pedro Pinto, 2006. "International legality versus realpolitik –The cases of Western Sahara and East Timor" i *The Western Sahara Conflict, the role of natural resources in Decolonization*. Uppsala: Nordic Africa Institute in co-operation with Global Publications Foundation.
- Martin, Ian 2001. *Self-determination in East Timor : the United Nations, the ballot, and international intervention*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers.
- Nationalencyklopedin, www.ne.se 2008-05-21
- Niner, Sarah 2001. "A long journey of resistance: the origins and struggle of CNRT" i *Bitter Flowers, sweet flowers: East Timor, Indonesia and the world community*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Olsson, Claes (ed) 2006. *The Western Sahara Conflict, the role of natural resources in Decolonization*. Uppsala: Nordic Africa Institute (Nordiska Afrikainstitutet) in co-operation with Global Publications Foundation (Stiftelsen Global kunskap).
- Shelley, Toby 2004. *Endgame in the Western Sahara what future for Africas last colony?* London: Zed books.

- Shelley, Toby 2006. "Natural Resources and the Western Sahara" i *The Western Sahara Conflict, the role of natural resources in Decolonization*. Uppsala: Nordic Africa Institute in co-operation with Global Publications Foundation
- Tanter, Richard (ed) et.al. 2001. "East Timor and the Crises of the Indonesian Intelligence State" i *Bitter flowers, sweet flowers: East Timor, Indonesia, and the World Community*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Tanter, Richard – Selden, Mark – Shalom, Stephen R. 2001. "Introduction: East Timor, Indonesia, and the World Community" i *Bitter flowers, sweet flowers: East Timor, Indonesia, and the World Community*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Thunberg, Lena (ed) 1998. *Västsahara – Afrikas sista koloni*. Göteborg: Föreningen Västsahara.
- Tomuschat, Christian (ed) 1993. *Modern Law and Self-Determination*. Dordrecht: Nijhoff.
- Uppsala Conflict Database, UCD
<http://www.pcr.uu.se/database/conflictSummary.php?bcID=67> 2008-05-20
- Visscher, Charles De 1968. *Theory and reality in public International Law*. Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press.
- Wallensteen, Peter 2007 *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. 2nd ed. London: Sage.
- Parker, Richard B. 1993. "U.S. Strategic Interest and the War in the Western Sahara" i Zoubir, Yahia – Volman, Daniel (ed). *International Dimensions of the Western Sahara Conflict*. London: Praeger.
- Reuters <http://africa.reuters.com/top/news/usnBAN132676.html> 2008-05-21
- Zoubir, Yahia – Volman, Daniel (ed). 1993. *International Dimensions of the Western Sahara Conflict*. London: Praeger.